

Престѣй Бѣы” – арк. [130-160]; “Трѣпари въскресны” – арк. [161-166]; “Трѣпари дневныа и Бѣгородичны” арк. [167-174?]; [“Послесловіе”] – арк. [175-176]. За змістом повторює видання Часовників (Москва, І. Федоров-П. Мстиславець, 1565) та (Вільнюс, П. Мстиславець, 1575).

Місця зберігання: Україна: Київ (НБУВ, не має вихідних відомостей); Росія, С.-Петербург (РНБ, зі збірки П. Погодіна).

Каталоги стародруків: Быкова Т. А. Каталог издания Острожской типографии и трех передвижных типографий. – Ленинград, 1972. – № 16. – С. 37; В помощь составителям сводного каталога старопечатных изданий кирилловского и глаголического шрифтов: Метод. указания: Славянская кирилловская печатная книжность XV – первой четверти XVII в. / Сост. Ю. А. Лабынцев. – Москва, 1982. – № 12. – С. 24; Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам’ятки книжкового мистецтва. Каталог стародруків, виданих на Україні. – Львів, 1981. – Кн. I (1574-1700). – № 61. – С. 33 (прим. НБУВ не зазначено); Каратаєв І. П. Описание славяно-русских книг, напечатанных кирилловскими буквами. – С.-Петербург, 1883. – Т. 1. – № 169. – С. 298; Кириличні стародруки 15-17 ст. у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського: Каталог / Уклад. Н. П. Бондар, Р. Є. Кисельов, при уч. Т. М. Росовецької. – Київ, 2008. – № 448. – С. 108; Ундольский В. М. Очерк славяно-русской библиографии. – Москва, 1871. – № 149. – С. 23.

Література: Бондар Н. П. Острозькі видання у колекції кириличних видань НБУВ // Бібліотечний вісник. – 1998. – № 4. – С. 27-28; Зернова А. С. Первопечатник П. Т. Мстиславец // Книга: Исслед. и мат. – Москва, 1964. – Сб. 9. – С. 98-100 (фото аркушів), 103-106; Ісаєвич Я. Д. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. – Львів, 2002. – С. 130, 134; Мицько І. З. Матеріали до історії Острозької академії (1576-1636): Бібліограф. довідник / Упор. І. З. Мицько. – Київ, 1990. – С. 106; Його ж. Острозька слов’яно-греко-латинська академія (1576-1636). – Київ, 1990. – С. 124-125.

Наталія Бондар

“Часослов” (Острог, 1612)

Титульний аркуш – “Часословъ, сирѣчь послѣдованіе слоужбы по преданію церковномѹ, по чиноу часовъ в сего дна положенное”. “Повеленіє пресвѣлаго и бѣохранимаго кнѣжти Івнѹша Устроѣского, кашталана Краковского, изобразиса. В Устроѣ лѣтѣ ѿ воплощенія Хва ахѣви [1612]. Маа кѣ [25]”. Надрукований форматом в 8°.

Дзеркало набору: 112 x 64 мм.

Видання відоме в двох варіантах – з окремою нумерацією “Часослова” та “Місяцеслова” ([8], 176, [1], 320 арк.) та із загальною нумерацією обох складових – ([8], 176, [1], 177-420 арк.). Варіанти мають ідентичний набір, однак відрізняються сигнатурами та фоліацією. Поява варіанта з окремою нумерацією “Часослова” та “Місяцеслова” може свідчити про те, що обидві частини могли розповсюджуватися окремо.

Ч. – богослужбовий збірник текстів для священослужителів. Формат – 8°. Аркушів: титул. арк., 7 нenum., 1-498 арк. Всього 61 зош. У пагінації допущена помилка, після 509 арк. ідуть аркуші 600-625 замість 510-536. Рядків 20. Шрифт – 10 рядків 59 і 42 мм. Друк в 2 фарби. Гравюра на звор. тит. арк. – герб князя Януша Острозького розм. 95 x 67 мм. Довкола герба кіновар’ю літери: Я.К.О.К.К., тобто “Януш князь Острозький каштелян Краковский” і вірші на його честь.

Склад видання (за каталогом Фрис, що відповідає примірнику ЛННБУС): Титул – арк. [1]; “На старожитныхъ клейногахъ осне освещенныхъ и велможныхъ князяхъ Устроѣскихъ” – арк. [2]; “Предмова до чителника” – арк. [2 зв.-4]; “Углавление вещей” – арк. [4 зв.]; “Начало вечерни” – арк. 1-15 зв.; “Начало вечерницы великия” – арк. 16-63; “Начало полуночницы” – арк. 63 зв.-96 зв.; “Начало утръени” – арк. 97-118; “Часи” – арк. 118 зв.-149; “Междочасіе” – арк. 149 зв.-152;

Розворот острозького "Часослова" 1612 року

"Начало типіком" – арк. 152 зв.-162 зв.; "Тропары" – арк. 163-172 зв.; "Каѳизма иї" – арк. 172-176 зв. (далі склад Місяцеслова – див.: *Місяцеслов 1602 р.*).

"Предмова до чителника", на думку К. Копержинського, можливо, належить *Даміану Наливайку*. К. *Харламович* відзначив що Ч. "виданий з дотриманням відомих критичних прийомів, а саме шляхом зіставлення текстів, переважно грецьких".

Публікації: Бычков И. А. Заметки о некоторых церковно-славянских старопечатных книгах. – С.-Петербург, 1988. – С. 5-9.

Місце зберігання: Україна – Львів: НМЛ, ЛННБУС; Росія – Москва: РДБ; С.-Петербург: РНБ; Саратов: Б-ка Саратов. держ. ун-ту, Свердловськ. краєзн. музей.

Каталоги стародруків: Быкова Т. А. Каталог изданий Острожской типографии и трех передвижных типографий. – Ленинград, 1972. – № 21. – С. 43-44; В помощь составителям сводного каталога старопечатных изданий кирилловского и глаголического шрифтов: Метод. указания: Славянская кирилловская печатная книжность XV – первой четверти XVII в. / Сост. Ю. А. Лабынцев. – Москва, 1982. – № 44. – С. 31; Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам'ятки книжкового мистецтва. Каталог стародруків, виданих на Україні. – Львів, 1981. – Кн. I (1574-1700). – № 87. – С. 35-36; Його ж. Хронологическая роспись славянских книг, напечатанных кирилловскими буквами. 1491-1730. – С.-Петербург, 1861. – № 175. – С. 27; Каратаев И. П. Описание славяно-русских книг, напечатанных кирилловскими буквами. – С.-Петербург, 1883. – Т. 1. – № 211, 212. – С. 322, 323; Каталог кириличних стародруків Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника Національної академії наук України. – Вип. 2: Видання друкарень Острога, Дермані, Стря-

тина, Крилоса, Угорець, Рохманова / Авт.-укл. В. Я. Фрис. – Львів, 1996. – № 42. – С. 36-37; Каталог славяно-русских книг церковной печати библиотеки А. И. Кастерина / Сост. В. Ундольский // Чтения Общества истории и древностей российских при Московском университете. – 1848. – Т. 9. – № 83. – С. 102; Максименко Ф. П. Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках. – Львів, 1975. – № 199. – С. 37; Свенцицкий И. С. Каталог книг церковно-славянской печати. – Жовква, 1908. – № 163(402). – С. 46-47; Строев П. Описание старопечатных книг словянских, служащее дополнением к описаниям библиотек графа Ф. А. Толстова и купца И. Н. Царского. – Москва, 1841. – № 17. – С. 31-33; Украинские книги кирилловской печати XVI-XVIII вв.: Каталог изданий, хранящихся в ГБЛ. – Вып. 1: 1574 – I пол. XVII в. / Сост. Т. Н. Каменева, А. А. Гусева. – Москва, 1976. – № 19. – С. 16;

Ундольский В. М. Очерк славяно-русской библиографии. – Москва, 1871. – № 190. – Ствп. 28.

Література: Викторовский П. Г. Западно-русские дворянские фамилии, отпавшие от православия в конце XVI и в XVII в. – Киев, 1912. – Вып. 1. – С. 38; Запаско Я. П. Мистецтво книги на Україні в XVI-XVIII ст. – Львів, 1971. – С. 86-87; Ісаєвич Я. Д. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. – Львів, 2002. – С. 136; Копержинський К. Острозька друкарня в Острозі та Дермані після Берестейської унії (1596 р.), її видання і діячі // Бібліологічні вісті. До 350-річчя друкарства 1571-1924. – Київ, 1924. – Ч. 1-3. – С. 81; Харлампович К. Острожская православная икона школа (Исторический очерк) // Киевская старина. – 1897. – Т. 57. – Июль. – С. 869.

*Наталія Бондар,
Микола Ковальський*